

ATGRIEŠANĀS DIENA

Jas pētnieks. Rakstnieku ar priekšnesumiem apsveica Jēkabpils bērnu mūzikas skolas audzēkņi, ar zilo vizbuļu pušķiem bērni no Salas un Abeļu skolām.

— Tā bija Daugavas un Jēkabpils diena — Jāņa Niedres diena, — sacīja dzejnieks Arvīds Skalbe, kad kopā ar Andri Vējānu un septiņdesmitgadnieku Jāni Niedri 27. aprīlī ciemojās Jēkabpilī.

Nopelniem bagātajam kultūras darbiniekam, rakstniekam Jānim Niedrem Jēkabpils ir jaunības pilsēta. Te viņš nodzīvoja piecus gadus, tos nozīmīgākos, kad veidojas gara pasaule, dzimst personība.

Jau pieminētās atcerēšanās dienas rītā Jānis Niedre ieradās Jēkabpils 1. vidusskolā, Gribējās atrast toreiz-

skata veidošanā liela nozīme bija latviešu valodas skolotājai Marijai Liepiņai, kas savukārt bija revolucionārā dzejnieka Ernesta Eferta-Klusā skolniece. Izcilu skolotāju devums nepazūd. Cauri paaudzēm tas iet no sirds uz sirdi — kā senāk, tā arī mūsdienās.

1. vidusskolas 7.b klase skolotājas Valentīnas Kūliņas vadībā izlasījusi Jāņa Niedres romānu «Tai rītā mazā gaismiņā» un nolēmusi izpētīt vidi, kurā risinās grāmatas notikumi. Nu autors pats bija nelielas ekspedīcijas vadītājs. Kur Rē-

mā notikusi kalpu pāršana un bendēšana pēc tam, kad «bunti» apspieda. Un tas noticis tikai četras piecas paaudzes atpakaļ! Kolhoza «Leņina karogs» teritorijā Daugavas krastā ir Upmaļu mājas — kādreizējās Zeļķu muižas vieta. Tur Krustpils baronam bija ierīkots «siera fabrikis». Ēku mūros lasāmi gadaskaitļi no 18. gadsimta beigām un 19. sākuma. Klausofies rakstnieka stāstījumu, ieraksti akmeņi atdzīvojās, vēstīdami par aizgājušo laiku.

Pēcpusdienā jubilārs kopā ar saviem kolēģiem ieradās Jēkabpils novadpētniecības

Atgriešanās un tikšanās, starp paaudzēm pārmetot tūtu, todien turpinājās arī «baltajā skolā» — Jēkabpils sovhoztehnikumā. Senāk te bija izvietoti vidusskolas mācību kabineti un radiocentrs — tajos laikos, kad radio vēl bija jaunatklājums un brīnums. Skolēni paši veidoja spoju tinumus, būvēja vienkāršus uztvērējus un bija ļoti laimīgi, ja klausulaustīnās izdevās sadzirdēt kaut niecīgāko skaņu. Jānis Niedre bija viņu vidū, arī gaidot brīnumu. Bet brīnumi rādījās vfenīgi tad, ja prata acis nepaceļot strādāt — pēc mā-

zējo klasi, kur strādāts mācību stundās it kā tikai vakar vai aizvakar, bet patiesībā pirms piecdesmit gadiem. Taču klase senajā veidā vairs negaidīja atnācēju. Tā bija pārbūvējusies un atjaunojusies tāpat kā visa skola, kuras jaunie korpusi pāraug ēkas veco daļu.

Oškalna kultūras namā rakstnieku sagaidīja 1. vidusskolas tagadējā paaudze. Jaunieši stāstīja, cik apguvuši Jāņa Niedres darbradi. Viņš atcerējās, kā skolā strādāja toreiz — pirms pusgadsimta, un vēl šobrīd ar pateicību pieminēja progresīvos pedagogus, kas mācīja mērķtiecību un neatlaidību. Intereze par vēsturi viņu cieši saistīja ar skolotāju Arnoldu Stokmani. Pasaules uz-

zeknes šoseja ved laukā no Jēkabpils, reiz atradās Kārklu krogs. Pirms 113 gadiem tur Krustpils pagasta kalpi organizējās dumpim. Vēlāk Krustpils barons Korfs lika krogu līdz zemei nolīdzināt. Bet Jāņa Niedres zēnības gados veci ļaudis vēl mācēja to vietu atrast un uzrādīt. Turpat Jodupes grava — senāk laupītāju un ļauno garu slēptuve. Tāpat kā Lāmānu kalpu Andrievu romānā, arī mazo Jāni šī vieta allaž biedējusi, kad abi kopā ar māti pa taisnāko ceļu gar Laukezeru nākuši uz Krustpilī. Romānā spilgti iezīmēta Veselmuīža. No tās tikai dažī akmens mūri palikuši. Vēl saglabājusies agrākā Krustpils pagastmāja, kur pagal-

un mākslas muzejā. No skolas mācību kabineta tapis šis muzejs, un skolēnu vēstures pulciņš kopā ar A. Stokmani bija tā pamatlicēji. Arī Jāņa Niedres darbs tajā ieguldīts. Tādēļ tieši te viņu apsveikt ar septiņdesmitgadi bija ieradusies partijas rajona komitejas un izpildkomitejas pārstāvji, kultūras un izglītības nodaļas delegācijas. Rajona laikraksta «Padomju Daugava» delegācija rakstniekam novēlēja arī turpmāk būt avīzes līdzstrādniekam literatūras un mākslas lappusē «Daugaviņa».

Dignājas ciema vecās sivas dziedāja tautas dziesmas novada izloksnē. Jānis Niedre taču tautas gara mantu zinātājs — ilgu gadus bijis folkloras un etnogrāfi-

cību stundām vēlos vakaros. Tas bija toreiz, gados sešpadsmit vai astoņpadsmit, Tagad — 70.

Tehnikuma meitenes viesim deklamēja dzejoļus un dziedāja skolotāja J. Andrejeva komponētās dziesmas. Tur bija vēlējums — atnākt uz senču mājām, lai pie atmiņām pasildītos.

Lucija Kuzāne

Attēlā: tikšanās brīdī muzejā. (No kreisās) dzejnieks Arvīds Skalbe, jubilārs Jānis Niedre, partijas rajona komitejas otrā sekretāre Valentīna Kandaurova, rajona izpildkomitejas priekšsēdētāja vietnieks Jāzeps Bairs un dzejnieks Andris Vējāns.

V. Beļeviča foto